

DEL PENSAMENT FEBLE A L'ASSAIG DE POSTAL
Isidor Cònsul

Oriol Pi de Cabanyes, Pel bell nord glaçat. Premi Sant Joan 1994. Edicions
62. Barcelona, 1995

El darrer premi Sant Joan barreja els viatges i l'assaig, es configura discretament com un llibre d'amable correcció i troba els millors moments en l'estada tardoral a Praga de 1989. No els busqueu, però, aquests tocs d'intensitat, en els paràgrafs que transiten pels tòpics de les guies il·lustrades, sinó en els detalls que narren l'encontre amb una societat que galopava adelerada per un procés de canvi. No en tinc cap dubte, són els passatges amb més braó de tot el conjunt i només hi són sobreres les referències de vernís aparentment culte i les síntesis poc païdes sobre Kafka.

De passada, tot plegat potser emfasitza que les millors qualitats d'Oriol Pi de Cabanyes com a escriptor s'han de rastrejar, encara, en els seus inicis de narrador en la dècada dels setanta (d'Oferiu flors als rebels que fracassaren, 1973, fins a Novenari d'ànimes, 1978), i en aquell volum d'inflexió personal, Llibre d'hores (1975-78). Fulls de dietari (1980), que compta com una de les seves aportacions literàries més significatives. Les bifurcacions posteriors en volums d'estudis literaris (La Renaixença, 1979, i Apunts d'història de la Renaixença, 1984), o bé d'especulació històrica (Què va dir Andreu Nin, 1978) i d'assaig (Repensar Catalunya, 1989, i Pel bell nord glaçat, 1995) han esdevingut, fins ara, la mostra d'un distret papalloneig d'interessos, en general sense gaire interès i amb tendència a l'envelliment prematur. Un exemple d'aquest revelliment és Repensar Catalunya (1989), on a l'ombra del pensament feble es proposava una via d'adaptació del catalanisme allunyada de qualsevol essencialitat.

Es a dir, l'acomodament a un present sense futur, atent al caire dels esdeveniments però sense opcions per mirar de capgirar-los. Un assaig en el fil de la postmodernitat i amb la intrínseca feblesa d'un pensament que va néixer tan dèbil que la feina va ser esquarterar-lo amb una punta de decòrum.

ELOGI DEL TOPIC

A Pel bell nord glaçat, Oriol Pi de Cabanyes recull les notes i impressions de viatges puntuals i de durada curta a indrets diferents de l'Europa central i nòrdica. Així s'hi succeeixen els papers sobre ciutats mítiques del tipus Viena, Praga o Berlín, i altres més despullades de seducció com Bratislava, Bremen, Estocolm o Hèlsinki. En general són viatges realitzats en temps de tardor i d'hivern, la qual cosa facilita el camí de l'eix més recurrent del volum: les inclemències del fred que hi fa i què hi passa l'autor. Un clima certament poc amable per als hàbits d'un indígena mediterrani que generà, al costat de reiterades descripcions físiques, apunts i divagacions sobre una filosofia del fred que lliga amb l'hemístiqui folk que dóna nom al volum.

De tota manera, si se'm permet, el problema neix de la pròpia sistematització del tòpic. Hi ha massa pàgines amb regust de postal i guia turística, i moltes reflexions que o bé semblen gratuïtes (la comparació inicial de la vida de la terra amb la vida de l'home), o bé no passen de vaguetats diletants entestades a repetir els clixés que tothom coneix. També de Josep Pla s'ha dit que se'n nodria i copiava sense embuts, quan calia, del matalàs dels tòpics, les guies turístiques. La diferència, però, és que sabia rematar-ho amb complements de feina pròpia, amb els tocs d'un punt de vista singular, amb detalls que individualitzaven l'experiència i, sobretot, amb la capacitat de plantejar, construir i argumentar sempre una visió del món a través de la literatura.

Ben mirat, potser només és un problema de to, de saber trobar la distància més adient i de donar sentit a la qualitat de la pròpia reflexió. El que sí que queda clar, en darrer terme, és l'enorme distància que hi ha entre els papers de viatge del sorrut empordanès i la mostra que ara ens ha ofert l'escriptor vilanoví.

Isidor Cònsul